

УДК [026:37+069:37](477-25):004.77:37.091.4Сухомлинський-048.67

DOI: [10.35619/iiu.v1i12.286](https://doi.org/10.35619/iiu.v1i12.286)

Міхно Олександр

кандидат педагогічних наук,
директор Педагогічного музею України,
старший науковий співробітник сектору сухомлиністики
відділу педагогічного джерелознавства та біографістики
Державної науково-педагогічної бібліотеки
України ім. В. О. Сухомлинського
м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-5271-9530
e-mail: amihno@ukr.net

СПАДЩИНА ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРІ: ОНЛАЙН-ПРОЄКТИ ПЕДАГОГІЧНОГО МУЗЕЮ УКРАЇНИ ТА ДНПБ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Анотація. У статті акцентовано на важливості презентації результатів історико-педагогічних досліджень та їх донесення до якнайширшої аудиторії з урахуванням сучасних технічних можливостей. Обґрунтовано, що новітні інформаційні технології на популяризацію спадщини Василя Сухомлинського мають як прямий (поява нових форм популяризації, трансформація традиційних), так і опосередкований вплив, зумовлений зміною способів сприйняття інформації її споживачем.

Доведено, що у наш час є два основних напрями впливу нових інформаційних технологій на популяризацію спадщини педагога: 1) кількісні зміни, які проявляються в зростанні інформаційних потоків, зокрема появи і активному використанні соціальних мереж (Фейсбук, Інстаграм, Вайбер та ін.); 2) якісні зміни, в результаті яких з'являються нові форми популяризації спадщини педагога (науково-популярний сайт, комп'ютерна програма), а традиційні форми віртуалізуються (віртуальний музей, віртуальна виставка, електронна бібліотека, електронний ресурс, онлайн-проект тощо).

Проаналізовано сучасні форми популяризації спадщини В. Сухомлинського Педагогічним музеєм України та Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського засобами новітніх інформаційних технологій: сторінка «Василь Олександрович Сухомлинський (1918–1970)» електронного інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні педагоги України та світу», віртуальна виставка «Київ Сухомлинського», онлайн-проекти «Sukhomlinsky News» та «Читаймо Сухомлинського онлайн», засідання круглого столу «Збірки творів В. О. Сухомлинського: літературно-педагогічний дискурс» на онлайн-платформі Google Meet. Окреслено перспективні напрями популяризації спадщини педагога: онлайн-проект «Афоризми Сухомлинського» та адаптація художніх мініатюр В. Сухомлинського для осіб з тяжкими порушеннями зору шляхом переведення опублікованих оповідань педагога у формат дос. та аудіофайли з начитуванням професійними акторами.

Ключові слова: Василь Сухомлинський, популяризація спадщини, онлайн-проект, віртуальна виставка, електронний ресурс, соціальні мережі, Педагогічний музей України, ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського.

Постановка проблеми. Сучасна українська освіта переживає кардинальні зміни, зумовлені сукупністю технологічних, соціально-політичних, економічних факторів. Важливу роль у вирішенні поточних проблем, що супроводжують освітні реформи, здатна відіграти педагогічна наука, зокрема такий її сегмент, як популяризація історії освіти та спадщини видатних українських педагогів і серед освітян, і серед широкого загалу. Як зазначає Ольга Сухомлинська, «думки та ідеї, висловлені відомими педагогами віддаленого і недавнього минулого, з плином часу не втрачають своєї цінності і повертаються до дослідницького поля у часи, коли освітяни шукають шляхи подальшого розвитку педагогічної теорії і практики» (Сухомлинська, 2020). Цілком поділяючи цю думку, додамо, що надзвичайної ваги сьогодні набуває й презентація результатів історико-педагогічних досліджень, тобто їх донесення до якнайширшої аудиторії з урахуванням сучасних технічних можливостей. Актуальність теми обумовлена також активними трансформаціями, які зараз переживає популяризація спадщини видатного українського педагога Василя Сухомлинського (1918–1970). Найважливішими чинниками, що обумовлюють ці зміни, є технологічні новації, які передусім стосуються способів поширення інформації. Нові інформаційні технології на популяризацію спадщини педагога мають як прямий (поява нових форм популяризації, трансформація традиційних), так і опосередкований вплив, породжений зміною способів сприйняття інформації її споживачем.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Проблема доступності інформації і поширення знань у постіндустріальну епоху з її новітніми технологіями – це у своїй суті творче завдання, де найважливіша роль належить все ж таки людині. Ще в середині минулого століття англійський фізик, Нобелівський лауреат Джордж Томсон (George Thomson; 1892–1975) у своїй книзі «Передбачуване майбутнє» прогнозував можливість виникнення такої ситуації і писав про необхідність появи особливої категорії працівників, яких називав «зв'язковими науки». Їх основним завданням має бути пошук потрібної інформації та її виклад мовою, зрозумілою і фахівцям нових суміжних галузей знань, і пересічним людям (1958). Цю тезу про конфлікт популярного і академічного тексту, який заважає поширенню наукових знань серед широкого аудиторії, розвиває сучасний американський учений Роджер М. Даунс (Roger M. Downs), який розглядає цю проблему на прикладі популяризації географічної науки і наголошує, що часто формальний стиль і штампи в науковій літературі не дозволяють масовому читачеві зрозуміти задум дослідника або й відштовхують від занурення в світ науки (2010). Серед українських учених-педагогів особливості поширення інформації через сучасні засоби комунікації, зокрема – популярні соціальні мережі, досліджували С. Івашньова (2012), Н. Олексюк та Л. Леbedенко (2015), О. Пінчук (2015) та ін. Однак спеціальних досліджень особливостей популяризації спадщини Василя Сухомлинського з урахуванням сучасних технологій і каналів зв'язку на тепер немає.

Мета статті – проаналізувати сучасні форми популяризації спадщини Василя Сухомлинського Педагогічним музеєм України та Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського засобами новітніх інформаційних технологій та окреслити перспективні напрями цієї діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Популяризація спадщини педагога в найзагальнішому вигляді – це поширення знань, доступний і

зрозумілий виклад інформації про професійну діяльність В. Сухомлинського і його основні педагогічні ідеї. До появи сучасних технологій зв'язку, цей процес здійснювався переважно шляхом науково-популярних і публіцистичних публікацій у фаховій педагогічній періодиці та організації науково-практичних заходів (конференцій, круглих столів, семінарів тощо). Проте постіндустріальна доба зі стрімким зростанням інформації та її миттєвим поширенням сучасними засобами комунікації висуває перед дослідниками спадщини Василя Сухомлинського вимогу формування власних інформаційних ресурсів, які б ефективно конкурували в строкатому і насиченому гуманітарному інформаційному полі і водночас сприяли поширенню серед якнайширшої аудиторії поглядів видатного педагога на найважливіші завдання навчання і виховання.

Прикладом успішного інформаційно-просвітницького проєкту вважаємо електронний інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу» Державної науково-педагогічної бібліотеки (ДНПБ) України імені В. О. Сухомлинського. Саме там, на спеціальній сторінці «Василь Олександрович Сухомлинський (1918–1970)» віртуальний користувач може знайти найбільше відомостей про життєвий і творчий шлях В. Сухомлинського, систематизованих і структурованих за такими розділами: «Біографія», «Бібліографія публікацій», «Повнотекстові документи», «Фотогалерея», «Педагогічні читання», «Інтернет-ресурси», «Товариства, асоціації, заклади», «Скульптури, монети та медалі», «Нагороди, премії» (<https://cutt.ly/jyNqtzW>).

Ще одна сучасна форма популяризації спадщини педагога, реалізована Педагогічним музеєм України, – віртуальна виставка «Київ Сухомлинського» (<http://pmu.in.ua/wp-content/uploads/suhomlinskii/>). Цей спільний проєкт музею та Національного авіаційного університету, створений у 2018 р. на відзначення 100-ліття від дня народження В. Сухомлинського, на основі дипломної роботи «Теоретико-методологічні засади віртуальної виставки «Київ Сухомлинського», презентує особистості, місця та події, з якими пов'язані сторінки життєпису й діяльності видатного педагога. Інформацію з відповідними світлинами структуровано за такими розділами: «Про Сухомлинського», «Події» (книги київських видавництв, захист дисертації, з'їзди вчителів, лист дружині, публікація в пресі), «Місця» (Бессарабська площа, Жовтневий палац, Інститут педагогіки, Оперний театр, Хрещатик), «Люди» (Іван Ткаченко, Олесь Гончар, Григорій Костюк, Сидір Ковпак, листівки від друзів-киян), «Автори проєкту». Зауважимо, що виставка адаптована й для перегляду на смартфоні. На нашу думку, це вдала спроба використання сучасних технологій не лише у музейній, але й освітній діяльності загалом, яка презентує сучасний приклад структурування, узагальнення та подання текстової візуальної інформації.

Якщо вести мову про популярні сьогодні соціальні мережі, зокрема Фейсбук, то й тут маємо кілька прикладів успішної діяльності Педагогічного музею України та ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, спрямованої на популяризацію спадщини педагога. Йдеться про два онлайн-проєкти: «Sukhomlinsky News» та «Читаймо Сухомлинського онлайн». Розглянемо їх докладніше.

Віртуальний проєкт «Sukhomlinsky News» реалізується на офіційній сторінці Педагогічного музею України у Фейсбуці шляхом щомісячних постів інформаційного характеру з візуальним зображенням фрагмента бюлетеня «Sukhomlinsky News». Цей бюлетень з 2015 року готує Алан Кокерілл (Alan

Cockerill), австралійський учений і популяризатор спадщини Василя Сухомлинського. Його зусиллями спадщина українського педагога стає доступною для англомовних читачів, а весь матеріал в бюлетені перекладається англійською мовою вперше. У пості (дописі) на Фейсбуці розміщується переклад українською мовою звернення А. Кокерілла до читачів та коротко розповідається про структуру чергового випуску бюлетеню, що складається з перекладу англійською частини якоїсь науково-педагогічної праці В. Сухомлинського та кількох його художніх мініатюр, проілюстрованих дитячими малюнками. Наприкінці подається посилання для завантаження оригінального випуску бюлетеня англійською мовою. Цей проєкт досить популярний серед користувачів Фейсбуку, про що свідчать численні вподобання, поширення (репости) та коментарі (<https://www.facebook.com/pedmuzua/posts/1636785196484688>).

Онлайн-проєкт «Читаймо Сухомлинського онлайн» започаткований ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у березні 2020 р. в умовах запровадження в Україні карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби COVID-19. Реалізується він також у Фейсбуці шляхом розміщення щотижневих дописів на офіційній сторінці бібліотеки. Відповідно до розробленої концепції онлайн-проєкту у дописі подано коротку інформацію про проєкт та пропозицію студіювати твори педагога, завантаживши їх із «Науково-педагогічної електронної бібліотеки». Далі подається назва конкретної праці В. Сухомлинського та посилання для її завантаження. Насамкінець користувачеві пропонується залишити в коментарях до допису власні думки щодо прочитаного та цитати висловів педагога, які його вразили. Крім текстової інформації, подається й відповідний та необхідний для соцмережі візуальний матеріал – графічний макет (фотозаставка), що містить інформацію про організаторів проєкту, фото педагога, бібліографічний опис його конкретної праці та посилання для завантаження. Кількість коментарів, вподобань і поширень дописів онлайн-проєкту «Читаймо Сухомлинського онлайн» промовисто свідчать, що він також є успішним прикладом популяризації спадщини педагога засобами соціальних мереж, до того ж у період пандемії COVID-19, коли не було можливості реально відвідувати бібліотеки і музеї (<https://www.facebook.com/dnpb.gov.ua/posts/3165651276820522>).

Під час карантину значно активізувався процес віртуалізації традиційних форм популяризаційної діяльності, зокрема проведення науково-практичних заходів у онлайн-режимі з використання платформ Zoom, Google Meet, Jitsi Meet, Skype. Зокрема, у травні 2020 року відбулося засідання круглого столу «Збірки творів В. О. Сухомлинського: літературно-педагогічний дискурс», організоване сектором сухомлиністики відділу педагогічного джерелознавства та біографістики ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського НАПН України на онлайн-платформі Google Meet. Завдяки такій формі організації заходу в ньому змогли взяти участь близько 30 фахівців з різних регіонів України: Києва, Броварів, Рівного, Херсона, Хмельницького, Павлиша (Кіровоградська область). З промовама та презентаціями виступили восьтеро провідних українських учених–дослідників творчості В. Сухомлинського. Отже, проведення науково-практичних заходів в онлайн-режимі є не лише сучасною формою діяльності, але й сприяє залученню якнайширшої аудиторії до обговорення актуальних проблем сухомлиністики, зокрема й популяризації спадщини педагога (<https://cutt.ly/zyNqqmz>).

Серед перспектив діяльності у цьому напрямі – тісна творча співпраця установ, які зберігають і досліджують спадщину Василя Сухомлинського. Йдеться насамперед про Педагогічно-меморіальний музей В. О. Сухомлинського, Педагогічний музей України та ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, які нещодавно започаткували онлайн-проект «Афоризми Сухомлинського», що користується надзвичайною популярністю серед користувачів Фейсбуку. Ця популярність обумовлюється, на нашу думку, кількома чинниками. По-перше, проект розроблено з урахуванням алгоритмів роботи соціальної мережі, які вимагають короткого тексту та обов'язкової візуалізації. Тож, організатори проекту діяли згідно з такою концепцією: мінімум текстової інформації і максимум візуалізації, яка втілюється у поєднанні кольорів, читабельного шрифту і рідкісних фотографій. По-друге, в цьому онлан-проекті вперше застосовується цікавий і, на наш погляд, надзвичайно вдалий і перспективний принцип поєднання текстової і візуальної інформації: графічний макет містить логотипи Педагогічного музею України та ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського, афоризм педагога з книги «Василь Сухомлинський. Афоризми» (2018), рідкісне фото з фондів Педагогічно-меморіального музею В.О. Сухомлинського (фотоархів музею налічує близько 3,5 тисяч одиниць зберігання) з відповідним підписом та хештег #АфоризмиСухомлинського, за яким легко шукати відповідні дописи у соціальній мережі. Синтез фото і короткого тексту сприяє зацікавленості користувача Фейсбуку, приваблює кольоровим оформленням, легко запам'ятовується. Наводимо приклад графічного макета на рисунку 1.

Рис. 1. Графічний макет онлайн-проекту «Афоризми Сухомлинського». Автор – Андрій Онишук.

По-третє, дописи проекту одночасно поширюються на трьох офіційних сторінках організаторів. Проект «Афоризми Сухомлинського» реалізується у Фейсбук. Але оскільки, по суті, це графічний макет у вигляді фотографії, то він цілком може реалізуватися і в Інстаграм – соціальній мережі, яка була заснована як платформа для обміну фотографіями. Ця мережа надає змогу користувачам робити і завантажувати фотографії, застосовувати до них фільтри, а також поширювати їх через свою платформу. Станом на 2020 рік понад 1 мільярд людей використовує Інстаграм щомісяця, а майже 500 мільйонів користувачів дивляться Instagram Stories щодня. Отже, поширення дописів проекту у двох

провідних світових соціальних мережах – Фейсбук та Інстанграм – значно розширить його аудиторію.

Ще один перспективний онлайн-проект, який нині на стадії розроблення, – адаптація художніх мініатюр В. Сухомлинського для осіб з тяжкими порушеннями зору шляхом переведення опублікованих оповідань педагога у формат doc. та аудіофайли з начитуванням професійними акторами. Педагогічний музей України має досвід такого виду інклюзивної діяльності з рідкісними виданнями з фондів музею в процесі реалізації онлайн-проектів #опис_зображень та #доступні_фонди_педмузею і #аудіофонди_педмузею, які можна знайти і переглянути у мережі Фейсбук за зазначеними хештегами. Тож, цей досвід стане підґрунтям нового онлайн-проекту «Доступний Сухомлинський».

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, проаналізовані нами сучасні форми популяризації спадщини Василя Сухомлинського дають підстави для висновку, що у наш час є два основних напрями впливу нових інформаційних технологій на популяризацію спадщини педагога:

кількісні зміни, зумовлені зростанням інформаційних потоків, зокрема поява і активне поширення популярних соціальних мереж (Фейсбук, Інстаграм, Вайбер та ін.);

якісні зміни, в результаті яких з'являються нові форми популяризації спадщини педагога (науково-популярний сайт, комп'ютерна програма), а традиційні форми віртуалізуються (віртуальний музей, віртуальна виставка, електронна бібліотека, електронний ресурс, онлайн-проект тощо).

Окрім того, у процесі популяризації спадщини педагога слід враховувати специфіку каналу поширення інформації і саме для нього готувати відповідний матеріал: на сайті це може бути і досить розлога інформація у форматі «лонгрід», тим часом як у соціальній мережі текст має бути максимально стислим. Однак і на сайті, і в соціальній мережі обов'язковою умовою успішності і популярності публікації є наявність відповідного візуального матеріалу, оформленого у сучасному дизайні.

Підсумовуючи, зазначимо, що сьогодні інтегрованість української науки в сучасний медійний простір є надзвичайно актуальною. Нині вся гуманітаристика і, зокрема, історія освіти перебувають на стадії, де дослідники змушені переборювати і себе, і усталені традиції, аби доходити до ширшого читача, писати науково авторитетно на теми, які цікавлять суспільство, і тією мовою, яку суспільство може зрозуміти. Це прямо стосується і популяризації спадщини відомих педагогів.

Тому одним із перспективних напрямів цієї діяльності є активне залучення візуальних джерел, яке можна розглядати як відповідь на потребу читаючої публіки в більш «зримій» і емоційно насиченій картині історії освіти. Це і стане темою наших наступних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Сухомлинська, О. (2020). Василь Сухомлинський крізь призму часу: деякі зауваги до розгляду ідей. *Інноватика у вихованні*. 11. С. 6–16. URL: <https://doi.org/10.35619/iiv.v1i11.279> [Дата останнього звернення 27 червня 2020].

Томсон, Дж. (1958). *Предвидимое будущее*. М.: Иностранная литература. 176с.

Downs, R. (2010). Popularization and Geography: An Inseparable Relationship. *Annals of the Association of American Geographers*, 100 (2), 444–467. URL: <https://doi.org/10.1080/00045601003638774> [Дата останнього звернення 27 червня 2020].

Вашньова, С. (2012). Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2. С. 15–17.

Олексюк, Н., Лебененко, Л. (2015). Використання електронних соціальних мереж у соціально-педагогічній роботі зі школярами. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Т. 48, вип. 4. С. 88–102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2015_48_4_8. [Дата останнього звернення 27 червня 2020].

Пінчук, О. (2015). Історико-аналітичний огляд розвитку соціальних мережних технологій і перспектив їх використання у навчанні. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 4 (48). С. 14–34.

Василь Сухомлинський (2018). *Афоризми*. / Педагогічний музей України; [укладач О. П. Міхно; наук. консультант О. В. Сухомлинська]. Київ: ПМУ. 104 с. (Сер. «Педагогічні републікації»; вип. 5).

REFERENCES

Sukhomlynska, O. (2020). *Vasyl Sukhomlynskyi kriz pryzmu chasu: deiaki zauvahy do rozghliadu idei* [Vasyl Sukhomlynskyi in modern times: some comments on the consideration of ideas]. *Intovatyka u vykhovanni*. 11. S. 6–16. <https://doi.org/10.35619/iu.v1i11.279> [Data ostannoho zvernennia 27 chervnia 2020] [in Ukrainian]

Tomson, G. P. (1958). *Predvidimoye budushcheye* [The foreseeable future]. М.: Inostrannaya literatura. 176 s.

Downs, R. M. (2010). Popularization and Geography: An Inseparable Relationship. *Annals of the Association of American Geographers*, 100 (2), 444–467. <https://doi.org/10.1080/00045601003638774> [Data ostannoho zvernennia 27 chervnia 2020]

Ivashnova, S. (2012). Vykorystannia sotsialnykh servisiv ta sotsialnykh merezh v osviti [Use of social services and social networks in education]. *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia. Psykholoho-pedahohichni nauky*. 2. S. 15-17. [in Ukrainian]

Oleksuk, N., Lebedenko, L. (2015). Vykorystannia elektronnykh sotsialnykh merezh u sotsialno-pedahohichnii roboti zi shkoliaramy [The use of electronic social networks in social and educational work with students]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*. Т. 48, vyp. 4. S. 88-102, [online]. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2015_48_4_8. [Data ostannoho zvernennia 27 chervnia 2020]. [in Ukrainian]

Pinchuk, O. P. (2015). Istoryko-analitychnyi ohliad rozvytku sotsialnykh merezhnykh tekhnologii i perspektiv yikh vykorystannia u navchanni [Historical and analytical review of the development of social network technologies and prospects for their use in education.]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia*. 4 (48). S. 14–34. [in Ukrainian]

Vasyl Sukhomlynsky (2018). *Aforyzmy* [Aphorisms] / Pedahohichni muzei Ukrainy; [ukladach O. P. Mikhno; nauk. konsultant O. V. Sukhomlynska]. Kyiv: PMU. 104 s. (Ser. «Pedahohichni republikatsii»; vyp. 5). [in Ukrainian]

**VASYL SUKHOMLYNSKY'S HERITAGE IN THE INTERNET SPACE:
ONLINE PROJECTS OF THE PEDAGOGICAL MUSEUM OF UKRAINE
AND V. O. SUKHOMLYNSKY STATE SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL
LIBRARY OF UKRAINE**

Oleksandr Mikhno

PhD (Pedagogy),

Director at the Pedagogical Museum of Ukraine,

Senior Researcher of the Sukhomlynistics Sector

of the Pedagogical Source Studies and Biographistics Department,

V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine,

Kyiv, Ukraine,

ORCID: 0000-0002-5271-9530

e-mail: amihno@ukr.net

Abstract. The article emphasizes the importance of presenting the results of historical and pedagogical research and bringing them to the widest possible audience, taking into account modern technical capabilities. It has been substantiated that the newest information technologies have both direct (appearance of new forms of popularization, transformation of traditional ones) and indirect influence on popularization of Vasyl Sukhomlynskyi's heritage, caused by the change of ways of perception of information by its consumer.

It is proved that currently there are two main directions of influence of new information technologies on popularization of the teacher's heritage: 1) quantitative changes which are manifested in growth of information flows, in particular, emergence and active distribution of social networks (Facebook, Instagram, Viber, etc.), 2) qualitative changes that result in new forms of heritage promotion (a popular science site, a computer program), and traditional forms are virtualized (a virtual museum, a virtual exhibition, an electronic library, an electronic resource, an online project, etc.).

Modern forms of popularization of V. Sukhomlynskyi's heritage by the Pedagogical Museum of Ukraine and the State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine named after V. O. Sukhomlynskyi by means of the latest information technologies are the page "Vasyl Oleksandrovych Sukhomlynskyi (1918-1970)" of the electronic information and the bibliographic resource "Outstanding Teachers of Ukraine and the World", the virtual exhibition "Kyiv of Sukhomlynskyi", the online projects "Sukhomlynskyi News" and "Let's Read Sukhomlynskyi Online", the meeting at the round table "Collections of Works by V. O. Sukhomlynskyi: Literary and Pedagogical Discourse" in Google Meet online platform. Promising projects to promote the teacher's heritage are outlined: the online project "Sukhomlynskyi's Aphorisms" and the adaptation of artistic miniatures by V. Sukhomlynskyi for people with severe visual impairments by translating the published stories of the teacher in the doc. format and audio files read by professional actors.

Key words: Vasyl Sukhomlynskyi, popularization of heritage, online project, virtual exhibition, electronic resource, social networks, Pedagogical Museum of Ukraine, State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine named after V. O. Sukhomlynskyi.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2020 р.